

Ghassan Kanafani: Litteratur och kritik

Innehåll

Till fjärde studiecirkelträffen läser vi följande tre texter, två teoretiska och en skönlitterär:

Zionist Rationalizations for the Usurpation of Palestine (1967)
ur *On Zionist Literature* (1967/2022)

Bakgrund: De Intellektuella (1972)
ur *Revolten i Palestina 1936-1939* (1972/2025)

Novell: Brev från Gaza (1956)
ur *Män i solen och andra palestinska berättelser* (2007)

Alla tre texterna ingår i detta dokument.

Boken *On Zionist Literature* skrevs 1967. I den visar Kanafani hur myterna som användes för att rättfärdiga den sionistiska imperialistiska dominansen över Palestina först uppstod och sedan upprepade gånger spreds i populära litterära verk för att skapa stöd för sionismen och forma den västerländska allmänhetens förståelse av den. Utdraget här är ett av bokens kapitel.

Revolten i Palestina 1936-1939 skrev Kanafani 1972 och presenterar en konkret analys av de resningar mot sionismen och för självständighet från brittisk kolonialism som ägde rum i Palestina 1936-1939. Utdraget är ett av bokens kapitel.

Zionist Rationalizations for the Usurpation of Palestine

Ur *On Zionist Literature* (1967)

Arnold Toynbee once said that,

I can understand the Jewish demand, after all of their suffering they have endured at the hands of the Germans, is to be given authority in a certain place in the world to exercise their own sovereignty... [I]f this must happen, this authority would have to come at the expense of the West, which carried out the cruelest horrors against the Jews, and not against the Arabs. This point seems easy and correct to me, but when I once mentioned it in a Western country, which wasn't Germany or England, it was met with cries of laughter.¹

It seems that Zionist propaganda has succeeded in entrenching, in the mind of the Western reader, an idea at odds with the simple and humane formula that Toynbee proposed so clearly. This entrenchment is especially reflected in the Zionist novel.

One of the justifications for conquering Palestine essentially rests upon the premise that it is a response to Hitler's massacres against the Jews especially, and against the oppression from which the Jews have suffered in general. It is thus nearly impossible for one to find Palestine treated in a Zionist novel without a reference to Hitler's massacres. It seems that the Zionist author is entirely aware of the value of this blackmailing tool against the minds of his Western readers. This is how he guarantees their sympathies from the first few pages, regardless of any errors that he may commit.

Yet, the key point, as articulated by Toynbee, is never addressed: what do the Arabs of Palestine have to do with paying the price of the West's massacres against the Jews, especially given that Jews lived in Arab societies peaceably almost constantly throughout the ages? Though self-evident, this question remains unaddressed, and all of the attempts of the Zionist novel to contain it fall into fatal – and sometimes comical – contradictions.

It seems that this is the question with which Leon Uris was preoccupied when he admitted that "Arab massacres of Jews were never the calculated genocide of Europe... The Arabs had become too busy plotting against each other to be much concerned with the ... Jews."²

In *The Source*, Michener also justifies the absence of "Turkish" massacres against the Jews by claiming that "the Turk did not favor the Jew because he preferred him to the Christian; on the contrary, the Turk, like God, found the Jews to be a stiff-necked people, most difficult to manage."³ Before the "problem" of Islam's non-oppression of the Jews in

¹ A lecture in Cairo in December 1961, parts of which were published. Also: *Jewish Observer* (London) under the title "Cries of Laughter."

² Leon Uris, *Exodus* (London: Kimber, 1959), 596.

³ James A. Michener, *The Source* (London: Secker and Warburg, 1966), 740.

Medina upon the *Hijra*,⁴ Michener elects to say that “799 Jews rejected Muhammad ... but it was impossible to execute them all. They were good farmers and they were needed on the land, so a grudging truce was arranged.”⁵ This crude contortion of the truth leads Uris to dedicate 40 pages⁶ of his novel to provide a detailed and dramatic presentation of Hitler’s massacres through the words of a child. This is the grotesque opening through which the author justifies the crimes that the Jews have committed ten years later and 10,000 miles away against a people who have nothing to do with Hitler’s Germany. This is precisely what Michener does in *The Source* as well.

In another novel, we encounter a greater horror. The Jewish character Pat, for example, who is distressed by the death of his lover Sarah, destroys two Arab tanks and sets them on fire. “He was tired, but he felt that his body was light in an unbelievable way; he turned toward the two tanks and said: this is for you, Sarah, for you.”⁷ Sarah died in a forced labor camp in Hitler’s Germany. For his part, the distressed lover recounts his tragedy 10 years later and 10,000 miles away from the camp in which she died – while attacking Arabs, not Germans. The author finds this to be entirely logical.

Then we listen to an American colonel who volunteered to fight alongside the Jews against the Arabs say, without ever having heard of Herzl: “I was at Dachau. The bodies were still piled up like cordwood. After that, I didn’t need any more lessons in the importance of a Jewish homeland.”⁸ It is an astonishing, uneven and illogical equation. Why does all this happen? Because “every time the Palmach shells an English warehouse, or sends some Arabs to hell, I earn more respect... [Y]ou, here, are fighting my battle to earn respect.”⁹ It is a very complicated matter, the essence of which is rationalization, not explanation: to fabricate a reason because none exists in the first place. Likewise, the character of Joseph in *Thieves in the Night* becomes a terrorist in Palestine because Dina was killed in Germany. In *Exodus*, we find a ludicrous association disguised as an attempt to address the insoluble problem:

Ours not to reason why ... I can’t seem to forget the Arab slave markets in Saudi Arabia and the first time I was invited to watch a man have his hands amputated as punishment for stealing, and somehow I can’t forget those Jews at Bergen-Belsen.¹⁰

⁴ Translator’s note: This is a reference to the prophet Muhammad’s migration from Mecca to Medina. It corresponds with the year 622 C.E.

⁵ Michener, 516.

⁶ Uris, 69-109. From a purely artistic point of view, these pages have nothing to do with the story because they could not have possibly been narrated by the character (Karen) due to her age.

⁷ Lester Gorn, *The Greater Glory* (New York: Popular Library, 1959), 236-237.

⁸ Ted Berkman, *Cast a Giant Shadow* (New York: Perma Book, 1963), 18-19.

⁹ Uris, 108.

¹⁰ *Ibid.*, 4.

The phrase “not to reason why” represents the heart of the matter. What is the reason, then? It might be that “Karen, like all Jews, should go to Palestine. It was the only place a Jew could live with dignity.”¹¹ But this opinion is only half of it. What about the indigenous population? An astonishing response: “have [the British] more right to be [in Palestine] than the survivors of Hitler?”¹² We magically return, via a bridge of fabrications, to the same Hitlerian whip, without arriving at an actual answer.

Arthur Koestler obscures the crux of the issue when he attempts to provide an answer through an American journalist. After Kamel Effendi¹³ had insisted that Palestine is his home, the American says: “Aw, chuck that talk about your house... For the last five hundred years it wasn’t yours but the Turks.”¹⁴ Koestler should be the first to know that the Turks’ conquest of Palestine does not erase the rights of its original inhabitants. Feigning ignorance of this fact, however, leads Koestler further. He justifies Zionist violence when explaining Simeon’s sympathies with the Irgun terrorist gang after he had discovered the British intended to stop Jewish immigration.¹⁵ But Koestler himself declared that, despite being Jewish, “I feel fully English when I’m abroad.”¹⁶ He wrote his novel to justify violence and migration. The question is: how is he allowed to reconcile his “Englishness” with his Jewish identity while demanding that Kamal Effendi cease to identify as Palestinian as a result of Ottoman colonialism?

Matters get so thoroughly obscured here, the reality of which the author has no desire to confront. His justifications multiply in a vast expanse of contradictions and fabrications instead: in a conversation on violence between a Catholic priest and the Jewish Dr. Dreyfoos, the latter tells the former that the Catholics resorted to violence during the Crusades, to which the priest says: “Oh, but the Crusaders came to liberate Jerusalem.” Dreyfoos responds: “And that’s also our goal, as Jerusalem is also a sacred city to us.”¹⁷ This response ignores the fact that the city is also sacred for other religions as well. We encounter yet another omission when Ben Kronstein says: “Two thousand years I waited for this... The Jews will have a country. This was the meaning of the vote. The Jews will have a country – without British soldiers, without a landlord; they were to have a country of their own.”¹⁸ His notion of “waiting for two thousand years” omits the fact that there exists an indigenous population in this land that has been “endowed” to the Jews. This becomes ludicrous when juxtaposed with Koestler’s claims that Palestine belonged to

¹¹ Ibid., 94.

¹² Ibid., 194.

¹³ Translator’s note: A Palestinian character in the novel.

¹⁴ Arthur Koestler, *Thieves in the Night* (New York, Macmillan, 1946), 175.

¹⁵ Ibid., 153-155.

¹⁶ *The Observer* (UK), “When Daydreams Must End,” 10 March 1963.

¹⁷ Robert Nathan, *A Star in the Wind* (New York: Popular Library, 1963), 99.

¹⁸ Joseph Viertel, *The Last Temptation* (London: Cargo Trans World Pub., 1960), 173.

the Turks because they colonized it for five hundred years – when it supposedly also belongs to the Jews two thousand years after they left it!

But the fabricated justifications for conquest do not end there. Another amusing display can be found in a novel set on the Egyptian-Israeli front. The Jewish character says:

Jews against Egyptians. This is a historical matter in Torahic form: enslaved Jews built the pyramids under the whip of the Egyptians and Moses fled with his people to the Promised Land. In today's terms: Moses pushes the Egyptians toward the Suez Canal. After three thousand years of history, can the Egyptians pick up the whip once more?¹⁹

This alone, at the very least, reveals the obstinance of Zionist novelists, which incurs a dear price as they go to great lengths to construct a spurious narrative around the Palestine war by placing it in a fabricated history that spans five thousand years of supposed pharaonic enslavement – before expressing fear of the recurrence of that fabricated horror.

This is why the author of *A Star in the Wind* recounts all of those who featured in the history of Palestine without mentioning the Arabs²⁰ – and then when they are mentioned here or there, the purpose is to employ them for another justification. Uris summed it up when he wrote: “Israel today stands as the greatest single instrument for bringing the Arab people out of the Dark Ages.”²¹ Arabs reject such benevolence because “the priests told them to hate you and because they believe the priests and are illiterate and live in the thirteenth century and haven't read your Marx.”²² Elsewhere, it is claimed that there is a minority of Arab intelligentsia that fights all that is theoretical; as for the majority of Palestinian Arabs, and the rest of the Arabs, they fight without any faith for a land that they know belongs to the Jews.²³ As for the Jews, “they had carved a green and living homeland out of fetid swamp and bleak desert.”²⁴

¹⁹ Gorn, *The Greater Glory*, 245.

²⁰ What is astonishing, in this regard, is the title of the story that the author used as a symbol of “Jewish defense against Arab aggression,” and what he intended, when using the word “star,” as the symbol of Israel – all of it based on a laughable innovation. The village, as defined by the novel, is the Arab village of Kawkab al-Hawa [Translator's note: A former Palestinian village that was depopulated by Zionist forces during the Nakba in 1948] which was not inhabited by Jews across its long history, but is nevertheless transformed into a symbol of “Jewish defense” when it was in fact a symbol of aggression. This is just one of the novel's many contradictions.

²¹ Uris, 588.

²² Koestler, 132.

²³ Berkman, 16. Translator's note: This was a quote in Kanafani's original text, which has been paraphrased on his behalf. The rationale for doing so is that he seems to have slightly misunderstood the original quote. What Berkman is saying is that there are Arab intellectuals who are sincere in their opposition to Zionism on an anti-colonial and anti-Western basis, much like the rest of the Third World at the time; but that Zionists have a better argument for why they deserve Palestine. In a way, the author was not wrong in what he concluded about his primary concern: Berkman is justifying conquest all the same.

²⁴ Berkman.

The vicious cycle keeps spinning its frauds without addressing the real issue: namely, that this is revenge against the West and Hitler's sins at the expense of the Arabs – while claiming to save them. It represents absolution of the Nazi criminals with Arab blood. The vicious cycle provides Zionist propaganda with the justifications for violence, aggression and seizure of land “which can only please those who search for romance in legendary epics.”²⁵ All this would lead to the most grotesque process of indoctrination not only on a global scale but also among Jewish circles, where this idea would be cultivated and truly believed and where the racist spirit would be nurtured.

In the spring of 1967, an experimental exhibition took place in Israeli towns before a carefully selected audience. A 17 minute tape called “I, Ahmad” was played, which was described as a “documentary” about the life of the Arab youth in occupied Palestine. This tape was in fact nothing more than an ingenious call for the Arabs of the occupied territories to emigrate out of Israel. Its hero stood at the end of it to say: “the best I can do now is to go somewhere, to Canada or America... The important thing is not to be here and look at their women. They fear me, they hate me. I never knew how an ostracized person felt.” The clip clearly urged Arabs to regard their departure from Palestine as the only thing that they ought to do.

Playing the clip to a test-audience yielded astonishing results. The authorities registered the audience's reaction as follows. A blonde girl cried: “go to Damascus!” To the applause of the audience, another exclaimed: “find me, in any Arab country, a young Arab man whose conditions are better than Ahmad's!” And an old man with a Russian accent said: “when I came here, was my condition any worse than his?” Another man asked: “why don't you mention the positive side? Didn't we bring electricity to the Arab villages?” When one of the organizers attempted to calm the angry audience, during a scene in which a Jewish woman called Mrs. Rabinovich refuses to rent a room to an Arab unless he registers his name as Abraham Mizrahi, a man shouted: “take them to your home so they can sleep there, if you love them so much.” Ultimately, it was not possible to play the rest of the clip.²⁶ The audience's response was definitely rooted in the narrative of Zionist novels, as it ignored the heart of the matter by discussing the trials of the Jews and their illusory civilizing role. And despite the superficial disagreement between the clip and the audience,

²⁵ A letter from Robert Walsh to the *Jewish Observer* (London) on 16 February 1962. The most grotesque of such stories and the most self-contradictory is *Cast a Giant Shadow*.

²⁶ *New Outlook*, No. 87 (March-April 1967), based on *Haaretz*.

the consensus was that Arabs must leave their land.²⁷ This was and remains to be the undeclared, yet most impactful, intention of the Zionist movement.

We encounter Jewish writers who lived in Palestine prior to 1948, who participated in the war of aggression and have offered, in recent years, short stories and some novels that are more objective than those who wrote from afar. Uris, for instance, who was further from the events than Yael Dayan, and thus more lacking in objectivity, is more prone to exaggerations and is more committed to the premise of Zionist propaganda and its contradictions. Dayan's proximity to the events is what made *Envy the Frightened* try to justify its infallible hero. The title is appropriate in this regard, as it indicates the author's awareness of the fatal pitfall of Israeli literature. And it is what made Dayan depict human beings, in her third novel *Dust*, that do not fit the theoretical perversions of Zionism. We will also find other writers who took steps that are more "objective" than Dayan.

Why? The probable answer is that such writers, and especially Benjamin Tammuz, are practically unable to blame Arabs for the crimes of Hitler, as Uris did. They do not feel the need to offer a justification for migration, on a personal level, because they had already been living in Palestine prior to 1948, during which they engaged with the Arabs in various ways, be it through violent confrontations or social relations. Such engagement is, doubtless, what made them experience the question of Palestine in a manner that is more faithful to the realities on the ground – without having to follow the nagging requirements of propaganda, which are normally oriented toward foreign audiences. These conditions drove such writers toward adhering to a bare-minimum level of objectivity – which is more than can be said about the "giants" of Zionist literature.

Yet, lest we get carried away by our imaginations, it must be stated right away that the difference between these two groups of writers is rather limited. It seems that the biggest problem that confronts such literary works is that their authors, unlike Uris, cannot deny their personal experiences as a minority in a hospitable refuge, prior to 1948. The problem,

²⁷ It seems that the clip of this kind was more than a coincidence and test. Israel faces an insistence, on the part of the Arabs of the Occupied Territories, to not leave their land at any price. Quite the contrary, they represent a current of resistance which the Zionists take great measures to confront. This is especially reflected in the Arab "literature of resistance" in occupied Palestine, at the forefront of which are courageous and talented youth. It seems apparent that this literature takes its most common form in poetry, which insists on clinging on to the land and the failure of all the policies and procedures of repression, the expropriation of the remaining lands in the hands of the Arabs in Israel and the Judaization of their common areas. The poetry of Mahmoud Darwish and Samih al-Qassim is at the forefront of this insistence, which appears as spontaneous, deep and of rare, pure beauty and finds no parallel in the series of Zionist claims that have been discussed above. See: Ghassan Kanafani, *Adāb al-Muqawama* (Nicosia: Dar al-Rimāl, 2013). Also see other poems from the literature of resistance in *al-Adāb* magazine, No. 6 (June 1966), *al-Muṣawwer* magazine (Cairo, late May 1967) and *Mulḥaq al-Anwār* (Beirut: August, 1967).

in short, is that such a writer cannot make 1948 into a definitive cut-off point in the flow of history. The story for them does not begin – nor end – in 1948.²⁸

Dayan represents the first instance of that idiosyncratic current in Zionist literature. In her novel *Envy the Frightened*, she criticizes the logic of “who is strong?”²⁹ In doing so she tackles a fundamental value of Israeli society, thereby expressing the deep-rooted crisis in which it lives and indirectly exposing the fabricated character of the infallible hero – that sick and insufferable character, so readily imported into Zionist literature as though it were an intractable psychological complex.

Yet, these novels’ justifications for Zionist violence as an inheritance from previous generations remain superficial: “you’re afraid of people who knew your old self, and you are not so sure about your new self, so you pour it into Nimrod.”³⁰ This contradiction would lead to a pertinent revelation:

if the war hadn’t been in the air, it would have been necessary to invent it. Ivri’s generation had fought the land and conquered it. They took the first step in the change. Gideon’s generation fought a world war. Both injected their spirit and strength into Nimrod’s generation on a national scale.³¹

Thus, Nimrod the Jewish hero expresses his psychological complex to such an extent that justifies murder as an act of innocent love.³² Then a moment comes when Nimrod stands on a mountain peak near the borders: “‘who is strong?’ I shout. You know where the echoes come from this time? From Jordan and the Litani below, from the road to Damascus on the north, and from the low ceiling of the sky.”³³ This is a new Jewish hero, who is not only infallible, but whose cycle of violence is unending. It represents an expansionist and escalationist complex that has resulted, as Dayan would have it, from the complexes of previous Jewish generations: “it’s not so easy to leave it all behind and call yourself new. It takes a slow, slow process and we are all dead because we hurry to swallow before chewing,

²⁸ It seems that the phenomenon has deeper roots than this. We can note that the Jewish writers who migrated to Palestine at the turn of this century were not very interested in writing about it – especially as a national home. David Shimoni (born in 1886 and came to Palestine in 1909) was not very interested in Israel (*the Literature of Modern Israel*, 41). The same thing happened with Shmuel Agnon, who kept writing about his country of origin, and Jacob Steinberg (1886-1948), who did not mention Palestine in his poetry except in rare cases, while Aaron David Gordon (1856-1922) talked about “a humanitarian homeland,” but never a national one. Such examples are countless. Conversely, the “foreign authors” discussed “the heroism of the Jewish pioneers” in Palestine and their work to establish Israel.

²⁹ Translator’s note: This is a reference to an upcoming quote in Dayan’s *Envy the Frightened* which relates to the concept of “might makes right.”

³⁰ Yael Dayan, *Envy the Frightened* (London: Wedenfeld and Nicolson, 1961), 36.

³¹ *Ibid.*, 55.

³² *Ibid.*, 125.

³³ *Ibid.*, 113.

so we strangle ourselves.”³⁴ This hero’s mission – to us, in any case – is to expose the giants of infallibility in traditional Zionist literature. But it remains too feeble a gesture to reach the heart of the matter.

In *Dust*, Dayan produced a novel that is artistically superior to her previous two. But she was still keen on avoiding the heart of the matter. The events of the novel take place in al-Naqab desert, where in a recently-constructed settlement its main character Yardena meets David – the only survivor of a family that had died in Hitler’s massacres. David is a man without feelings or expressions, haunted by the ghosts of the family he had lost; he represents a character who has been deprived of their humanity.³⁵ A third character, Leni, is a mysterious character that lives in the desert. He is lonesome, with a hobby of collecting, naming and virtually worshiping rocks, who eventually admits to his lover that he is not Jewish.

Yardena falls in love with David because she wants him to return to the land of the living.³⁶ But gradually she feels “instead of growing a flower there, he uprooted her flower from her depths,”³⁷ and his ghosts came to haunt her. And then as David recovers, Yardena retreats to the world that David had built for her and finally commits suicide. But David feels no guilt because his conscience had already died of another great sin, of which the solitary Leni was a reminder: long ago David was lined up in front of Nazi officers who began to send people away, one to death, and the other to prison. David counted the individuals in front of him and realized when his turn came that death would be his fate.³⁸ So he switched places with the person ahead of him, “a tall blond boy,” who was not Jewish but a Pole, and whose eyes reminded him of Leni’s.³⁹ The confession of this sin was followed by another from Yardena, who was thirteen when the establishment of Israel was declared:

and I didn’t know until then that these towns, these hills, these lakes and beaches and shores were not really ours, that they were promised but never given, dreamt about but not obtained, and when the State was proclaimed, they told me it meant war.⁴⁰

³⁴ Ibid., 142.

³⁵ This man highly resembles another in *Exodus* by the name of Dov, “in whom not much humanity had remained.” See: Uris, 142, as well as a third character in Michener’s *The Source*.

³⁶ Yael Dayan, *Dust* (London: Weinfeld and Nicolson, 1963), 46.

³⁷ Ibid., 140. Translator’s note: Dayan’s original text actually says “David is uprooting the flower in you [Yardena] instead”.

³⁸ Translator’s note: This is Kanafani’s paraphrasing of a passage that appears on 112-113 of *Dust*.

³⁹ Dayan, *Dust*, 113.

⁴⁰ Ibid., 56.

Dayan approximated the heart of the matter, if indirectly: that the Nazi Holocaust was not a catastrophe for the Jews only. In this sense, Leni should have been cast as one of the Arabs that new Israeli settlements had forced to leave. This would be closer to the logic of the narrative but Dayan did not seem to dare to go that far and chose, rather, to cast a Polish character, or whomever else in that desert who was not truly Jewish, to avoid casting a character that would confront David.⁴¹

On the other hand it seems that, for Dayan, this inhuman character, who has been hollowed out under the pressures of the Holocaust, is beyond rehabilitation. Thus, instead of rehabilitating himself in “the national homeland,” the character corrupts the rest and robs them of their humanity – to a degree that pushes them toward death. This is a development on Nimrod’s condition in *Envy the Frightened*, who resorts to violence under external pressures. Neither of these characters were able to restore their humanity. Nor could they face an Arab character, who would represent the indigenous population whose land has been turned into a field of colonial experimentation in response to Nazi violence.

Benjamin Tammuz took a step further in *A Tale of an Olive Tree* and *The Swimming Race*.⁴² In the former, the author tells the story of an Arab called Ali al-Taweel who owns a big old olive tree in the middle of his field in Galilee.⁴³ The tree produces as much as the rest of the field together. Its oil is rubbed on the bodies of newly-born infants. Men drink it in the morning. It decorates the dinner table. It is gifted to friends and cures diseases. When Ali al-Taweel wanted to marry his daughter to an old man against her will, the young woman refused this oppressive arrangement. The father tied her to one of his prized olive trunks for two nights, leaving her too afraid and tired to refuse the marriage. Later, she was unable to give birth to her first child in the village because the Jews forced her family to move to the north.

The first Jewish immigrant that receives Ali al-Taweel’s farm does not know anything about olive oil. He spits it when he tastes it, and because he cannot kill the tree he cuts its branches to sell them to handicraftsmen who sell wooden souvenirs to tourists. The tree then starts to extend its branches toward the north, as if – according to the author’s narrative – to call to the girl that it once knew and to wait for her from behind the border. Finally, government specialists arrive to cut down the tree. The author writes at the end of the story:

They carefully examined the olive grove’s “rentability,” they said what they said, and a week later, workers came to prepare the land. The first thing they did was to uproot seven ancient olive trees, first, because they had not been planted in rows

⁴¹ For a critical review of the author’s novel, see: *al-Hurriyah* magazine (Beirut), No. 183, 19/8/1963.

⁴² Joel Blocker, ed., *Israeli Stories* (New York: Schocken Books, 1962), 151. Translator’s note: This appears to be an erroneous reference, as these two stories are not contained in this compilation.

⁴³ Translator’s note: As per Lisa Katz’s translation, the main character of the story is named Mahmoud Tawil. Another character is called Ali al-Kasir. See: Benjamin Tammuz, “The Tale of an Olive Tree,” trans. Liza Katz, 8 December 2009 <https://zeek.forward.com/articles/116088/index.html> (accessed 28 May, 2022).

and so disturbed plowing, and second, because they were too tall and during picking they required ladders so high that they could not be found in the warehouse of the building contractor ... and third, because this is what the agronomist demanded, having found them unrentable.

The author uses Zionist literature's traditional manner of describing the traditions of the village in a prejudiced, conceited and unrealistic manner. But the main point of the story is to tell Ali al-Taweel's tale through his relationship with the olive tree (that ancient Palestinian heritage), and the new relationship between the settlers and that heritage. These intersecting relationships are consummated by the felling of the tree, which symbolizes another thing that the author fails to mention: that it stands for an unwanted memory!

In *The Swimming Race*, the author tells the story of two friends – an Arab and a Jew – before 1948. They used to race each other while swimming in a river near Yaffa. The Arab would always win the race in those days because he was bigger and older. Then the war broke out and during an armed confrontation in an orange grove near Yaffa, the Jewish character, now a military leader, is surprised to find his old friend as the leader of the opposing Arab force. The latter addressed the former, as if continuing a recent conversation: “Okay, you win this time.” But the Jewish leader responded: “No, you can't say that until we leave the water.” The Arab smiled with sorrow. The two old friends undressed and, just as the Jewish man enters the river, a gunshot is heard. He suddenly fears that his “friend” was killed. He gets out of the water and finds the Arab lying facing down on the sand. One of his soldiers tells him that he was killed by accident. Then, when the Jewish man turns the Arab's body around, he finds a mysterious smile lingering on the latter's lips – as if he was the one who won the race after all.

These two stories by Tammuz reflect a feeling of that “thing” that the Zionist novel does everything to avoid. For Jewish writers who were close to the events, 1948 cannot be a stone wall that separates what came before it from what came after. It is a link in a sequence, with precedents and antecedents. While many reasons may account for why Tammuz was able to face this reality, he could not take it further than halfway there – thereby avoiding the most difficult steps. He saws down the olive tree and kills the Arab “by mistake” before the race even begins. As truncated as these stories seem, they at least do not give the impression that “Israel is the bridge between darkness and light.”⁴⁴ The latter claim cannot be made in a work of art – except by those who don the official uniform of the propagandist.

Despite the reservations and pitfalls involved, Tammuz represents a rare phenomenon in contemporary Israeli literature. There is a story titled *The Prisoner* by a writer called S. Yizhar, which takes a middle position between Dayan and Tammuz.⁴⁵ This represents an

⁴⁴ Uris, 625.

⁴⁵ Blocker, 151.

attempt to depict the tales of superhuman Jewish exploits in a level-headed manner. Thus, he tells the story of how a group of armed Jews arrested an unarmed Arab shepherd and stole his cattle. The story features a detailed description of the abuse that the shepherd experienced in the Jewish interrogation room. The latter half of the story comprises a soliloquy by the Jewish soldier who was tasked with transporting the chained and blindfolded prisoner across a long distance by car. He tries to convince himself to let the innocent prisoner return to his wife, but despite the fact that the logic of releasing the prisoner theoretically wins the long argument the Jewish soldier does not dare release the prisoner and eventually drives him to prison.⁴⁶

Once again, we witness that the narrative has been arrested in order to keep it from the decisive confrontation: the Arab is still carefully chosen to fit a pre-defined Zionist mold. He represents an innocent fool, and innocence here is an enormous burden under the conditions of war – to which he remains entirely oblivious. He is, in other words, not a confrontational Arab. The space in which the Zionist author can operate is miniscule and superficial, tightly confined to the idea of “the acceptable and justified war.” The demure protestations are likewise confined to secondary details and not the heart of the matter.

Such protestations can be found elsewhere, evincing a similar position in a number of Jewish stories, most notably in Yehuda Amichai’s *Battle for the Hill*. A story that revolves, in a concealed sarcastic tone, around the mobilization of the Jews of occupied Jerusalem on the eve of the Suez aggression in 1956.⁴⁷ Another story called *A Goat on the Border* by Moshe Shamir deals (also sarcastically) with an Israeli goat that crossed the demilitarized zone.⁴⁸ None of these stories manage to get past the point where truth demands a greater commitment than propagandistic responsibilities and the exigencies of Israeli politics. All of them afford only the slightest space for maneuver on the level of particulars – i.e., within the confines of a case that has been built entirely upon falsehoods. Within this space, the only literature that can bravely shoulder the necessary confrontation – in form and content – is the literature of the Arab youth who suffer under the military Zionist occupation.⁴⁹

The phenomenon in Zionist literature described above is useful in one respect, at least: it exposes it. Here, Yizhar, Dayan, Tammuz, and Shamir contrast their heroes against those of Uris, Nathan, Viertel, Gorn, Berkman and others, and the difference reveals the extent of the artistic and moral retrogression that Zionist writers practice with unparalleled obstinance. Such retrogression extends beyond the two poles of the above comparison,

⁴⁶ For comparison: *The Anglo-Saxons* is a similar story, where one could imagine that the Arab prisoner in Yizhar’s story is the same as the one that appears in *The Anglo-Saxons* (243). Another similarity is the question of stealing cattle and justifying it, in which the two prisoners concede that they are closer to idiots than complete human beings.

⁴⁷ Blocker, 195. Translator’s note: This is a reference to the Israeli-French-British invasion of Egypt in October 1956, commonly referred to as the Suez Crisis in the Anglosphere or the Tripartite Aggression in the Arab world.

⁴⁸ *New Outlook*, No. 79 (May 1966).

⁴⁹ For more on this, see the aforementioned Kanafani source.

which runs across two sides that, in spite of superficial differences, ultimately agree in principle.⁵⁰

⁵⁰ A comparison of this sort points to the message on the gravestone of the American colonel Marcus, who volunteered for the Haganah and was killed in Jerusalem. It is nothing more than humor in bad taste: it bore the words: "David Mickey Marcus – the soldier of all of humanity." This colonel was buried in West Point military cemetery in the United States. See: *Cast a Giant Shadow* by B. A. B. in *Palestine Magazine*, The Editor's

Bakgrund: De intellektuella

Ur Revolten i Palestina 1936-1939 (1972)

År 1930, efter tretton år av brittisk ockupation av Palestina, erkände utbildningsdirektören i sin rapport att: "Sedan ockupationens början har regeringen aldrig åtagit sig att tillhandahålla tillräckliga medel för att bygga en enda skola i landet", och 1935 avslog regeringen 41 % av de palestinska arabernas ansökningar om skolplatser. I de 800 byarna i Palestina fanns det bara femton skolor för flickor och 269 för pojkar och bara femton byflickor kom så långt som till sjunde grundskoleklassen.

Det fanns 517 palestinsk-arabiska byar som varken hade pojk- eller flickskolor och det fanns inte en enda gymnasieskola i byarna. Dessutom "censurerade regeringen böcker och motsatte sig alla kulturella förbindelser med arabvärlden, och gjorde ingenting för att höja böndernas utbildningsnivå ..."¹

År 1931 hade således bland de palestinska muslimerna 251 promille av männen och 33 promille av kvinnorna gått i skolan, och bland de palestinska kristna 715 promille av männen och 441 promille av kvinnorna (för judarna var siffrorna 943 promille av männen och 787 promille av kvinnorna).²

Dessa siffror ger en uppfattning om utbildningssituationen på landsbygden, men inte om den i Palestina som helhet, som hade spelat en banbrytande roll inom utbildning sedan början av det arabiska uppsvinget på tidigt 1900-tal. Faktum är att ett stort antal tryckerier hade etablerats i Palestina innan den brittiska ockupationen, ett femtiotal arabiska tidningar gavs ut mellan 1904 och 1922, medan ytterligare minst tio med stor spridning kom ut före revolten 1936.

Ett antal faktorer, som det inte är möjligt att behandla i detalj här, hade gjort Palestina till ett viktigt centrum för arabisk kultur, och de ihärdiga ansträngningarna från intellektuella som flyttade in i och ut ur Palestina var en grundläggande faktor för att etablera Palestinas kulturella roll och för etableringen av litterära föreningar och klubbar som började dyka upp i början av tjugotalet.

Denna kulturella utveckling, som ständigt fick näring av en ström av arabiska akademiker från Beirut och Kairo, åtföljdes av en omfattande verksamhet inom översättning från franska och engelska. De utländska missionerna, som främst lockades till Palestina av historiska och religiösa skäl, spelade en framträdande roll för att sprida en atmosfär av utbildning i städerna. Det är emellertid inte det allmänna kulturella klimatet i Palestina under denna period som är av intresse för oss, utan snarare den förvärrade ekonomiska och politiska krisens inflytande på den litterära rörelsen. Utvecklingen av en viss "folklig kultur" var mycket betydelsefull. Den representerade en viss medvetenhet som fanns på

¹ Collection. s. 52.

² Himadeh. op. cit, s. 45.

landsbygden trots den utbredda analfabetismen, en medvetenhet som sporrades av den snabbt utvecklande ekonomiska och politiska verkligheten. Särskilt den folkliga poesin speglade en växande oro hos massorna på landsbygden över händelseutvecklingen. Denna spontana medvetenhet ledde till en anda av mobilisering i byarna.

Majoriteten av de intellektuella i städerna hade å sin sida en feodal eller kommersiell småborgerlig klasstillhörighet. Även om de i grunden förespråkade en typ av borgerlig revolution, var de objektiva förhållandena inte på något sätt gynnsamma för utvecklingen av den klass som logiskt sett skulle leda en sådan kamp. Som politiska aktivister förblev de således under det traditionella ledarskapets kontroll. Deras arbete återspeglade ändå en grad av medvetenhet som i allmänhet inte delades av deras motsvarigheter i andra arabländer.

Kampen mellan revolutionens förespråkare och reaktionärer på landsbygden och mellan revolutionära militanter och defaitistiska element i städerna utvecklades till förmån för revolutionen. Vi känner inte till en enda palestinsk författare eller intellektuell från den perioden som inte deltog i uppmaningen till motstånd mot den koloniala fienden. Det råder ingen tvekan om att de intellektuella, även om de i allmänhet inte mobiliserades av ett revolutionärt parti, spelade en viktig roll i den nationella kampen.

De palestinska intellektuellas ställning var unik. När de hade avslutat sina studier och återvänt till sina städer blev de medvetna om att den klass de tillhörde var oförmögen att leda den nationella kampen. Men samtidigt led de av sin egen oförmåga att delta i och dra nytta av den industriella utvecklingsprocessen, som i allt väsentligt kontrollerades av ett främmande och fientligt samhälle. På landsbygden i Palestina levde å andra sidan bönderna, som i århundraden hade utsatts för klassförtryck och nationellt förtryck, i ett mycket ålderdomligt samhälle där lokala feodala och religiösa ledare utövade absolut auktoritet. Den folkliga poesin speglade ofta böndernas underdånighet³, som de palestinska intellektuella, och i synnerhet poeterna, inte lätt kunde bekämpa. Vissa intellektuella försökte övervinna den undergivna stämningen hos massorna på landsbygden och spelade en framträdande roll i att sprida progressiv medvetenhet.

Wadi al-Bustani, en poet av libanesiskt ursprung som tog examen vid American University of Beirut och bosatte sig i Palestina, spelade en viktig roll som progressiv intellektuell. Han var den förste att varna för Balfourdeklarationen och dess utmaningar, samma månad som den utfärdades. Under hans tid (då Palestina stod på randen till väpnat uppror) uppstod en

³ Exempel på sådana ordspråk: Den som äter av sultanens bröd, drabbas av hans svärd; Låt inget gräs växa efter mitt; Dagens ägg är bättre än morgondagens höna (En fågel i handen är värd två i skogen); När vi började sälja kistor började folk dö; Den svåraste av smärtor är den nuvarande; Han springer efter brödlimpan och brödlimpan springer före honom; Livet går bra för de välbeställda. (Dr. Ali Ahmed Issa. "Arab Society". citerad i Yusra Arnita. Folkloric Arts in Palestine. Beirut, Palestine Research Center, P.L.O. s. 187.)

mäktig förtrupp av revolutionära poeter vars verk blev en del av massornas kulturarv.⁴ Den 29 januari 1920 skickade den brittiska mandatregeringen ett brev till redaktören för kulturtidskriften Karmel, som då gavs ut i Haifa, och begärde att få publicera en dikt av den berömde irakiske poeten Ma'ruf Al-Rasafi som var tillägnad den brittiske högkommissarien och som hyllade och lovordade honom och en judisk predikare vid namn Jehuda. Redaktören gick med på att publicera den tillsammans med ett svar på den. Al-Bustani skrev svaret i form av en dikt med följande innehåll:

Jehudas predikan? Eller ett slag av trolldom? Rasafis ord? Eller poesins lögner
Din poesi är de vackraste ord, du är väl förtrogen med det poetiska havets pärlor
Men detta hav är politikens hav, rättvisans stigande tidvatten kräver dess ebb
Ja! Den som har korsat Jordanfloden är vår kusin, men den som kommer från
andra sidan havet är oroar oss.

Denna dikt, som blev mycket berömd vid den här tiden, var i själva verket ett unikt politiskt dokument; den fick inte bara Al-Rasafi att framstå som en idiot, utan hävdade också, redan vid denna tidiga tidpunkt, politiska fakta av stor betydelse. Det nämnde inte bara den judiska invandringen och den fara den utgjorde, utan också Storbritanniens roll i splittringen av de palestinska araberna, Balfourdeklarationen och dess konsekvenser osv.

En kort tid dessförinnan, den 28 mars 1920, hade Al-Bustani själv lett en demonstration, där man sjöng en sång som han själv hade komponerat. Han kallades till ett förhör och följande framgår av protokollet från det förhör som genomfördes av den allmänna åklagaren:

Allmän åklagare: Det har gjorts uttalanden om att du bars axelhögt och att du sa till de människor som följde efter dig: "Åh kristna, åh muslimer".

Den anklagade: Ja, det stämmer.

Allmänna åklagaren: Och du sa också: "Till vem har du lämnat landet?"

Den anklagade: Ja, det har jag.

Allmänna åklagaren: Sedan sa ni: "Döda judarna och de icke-troende."

Den anklagade: Nej, det bryter mot versmåttet och rimmet. Det kan jag inte ha sagt. Det jag sa både rimmade och höll versmåttet. Det kallas poesi.⁵

Under följande perioder spelade poesin en allt viktigare roll i att vid alla möjliga tillfällen uttrycka de hjälplösa massornas känslor. När Balfour kom från London för att närvara vid invigningen av Hebreiska universitetet 1927, närvarade även Ahmad Lutfi al-Said, som delegat för den egyptiska regeringen, och poeten Iskandar al-Khuri skrev följande rader riktade till Balfour:

⁴ Enligt Tawfiq Zayyad, motståndspoet i det ockuperade Palestina (Nasaret): "Vår revolutionära poesi (Mahmud Darwish, Samih al-Qasim och jag själv) är en förlängning av Ibrahim Tuqans, Abd al-Rahim Mahmuds, Mutlaq Abd al-Khaliqs och andras revolutionära poesi... eftersom vår kamp är en förlängning av deras." (On Popular Poetry. Dar al-Thawra. s. 15)

⁵ Dr. Abdul Rahman Yaghi. Modern Palestinian Literature. Beirut. s. 232.

Springandes kom du från London för att spä på elden i denna strid
Oh Herre jag kan inte klandra dig för du är inte källan till vårt elände.
För Egypten är att klandra eftersom som endast sträcker ut tomma händer till oss.⁶

Ibrahim Tuqan, Abu Salma (Abd al-Karim al-Karmi) och Abd al-Rahim Mahmud var sedan början av trettioalet höjdpunkten i den våg av nationalistiska poeter som satte hela Palestina i brand med revolutionär medvetenhet och agitation. Andra anmärkningsvärda intellektuella och poeter i denna tradition innefattar: As'af al-Nashashibi, Khalil al-Sakakini, Ibrahim al-Dabbagh, Muhammed Hasan Ala al-Din, Burhan al-Abbushi, Muhammed Khurshid, Qayasar al-Khuri, prästen George Bitar, Bulos Shihada, Mutlaq Abd al-Khaliq och andra.

Tuqans, al-Karmis och Mahmuds verk visar en extraordinär förmåga att uppskatta vad som pågick, vilket bara kan förklaras som en djup förståelse för vad som kokade bland massorna. Det som i deras dikter förefaller vara oförklarliga profetior och en förmåga att förutsäga är i själva verket bara deras förmåga att uttrycka detta dialektiska förhållande som förenade deras konstnärliga arbete med samhällets pågående rörelse.

Det faktum att vi har koncentrerat oss på den roll som poesin och den folkliga poesin spelade betyder inte att andra uttryck för kulturell aktivitet i Palestina inte spelade någon roll, eller att deras roll var obetydlig. Litterära tidningar och artiklar, berättelser och översättningsrörelsen spelade alla en viktig banbrytande roll. I en ledare som publicerades av Yusuf al-Isa i Al-Nafa'is 1920 kan vi till exempel läsa följande "Palestina är arabiskt – dess muslimer är arabiska – dess kristna är arabiska – och dess judiska medborgare är också arabiska. Palestina kommer aldrig att bli lugnt om det skiljs från Syrien och görs till ett nationellt hem för sionismen ..." Uttryck av detta slag i början av tjugotalet formade trettioalets revolutionära kulturvåg, vilken skulle komma att spela en viktig roll i att höja medvetenheten och utlösa revolten – författare som Arif al-Arif, Khalil al-Sakakini (hånfull författare med eldig prosa, och son till en snickarmästare), As'af al-Nashashibi (medlem av den övre bourgeoisie som påverkades av al-Sakakini och tog över många av hans åsikter), Arif al-Azzuni, Mahmud Saif al-Din al-Irani och Najati Sidqi (en av de tidiga vänsterförfattarna som 1936 hyllade Ibn Khalduns materialism och fördömde idealismen). Sidqi var förmodligen den arabiska nationaliströrelsens förste historieskrivare från början av dess renässansen och som använde en materialistisk analys av händelsernas utveckling. Han publicerade sin forskning i Al-Tali'a 1937 och 1938. Abdullah Mukhlis (som i mitten av trettioalet började förespråka uppfattningen att kolonialismen är ett klassfenomen och hävdade att den konstnärliga produktionen måste vara militant), Raja al-Hurani, Abdullah al-Bandak, Khalil al-Badiri, Muhammad Izzat Darwaza och Issa al-Sifri (vars lovtal över al-Qassams död hade en djupt revolutionär betydelse). Detta sprudlande i den palestinska kulturatmosfären, som nådde sin höjdpunkt på trettioalet, tog sig uttryck i en mängd olika former, men av många skäl som har med den arabiska litteraturens historia att göra utövades det största inflytandet alltid av poesin och den folkliga poesin.

⁶ Ibid., s. 237.

Detta i sig förklarar den roll som poesin tog på sig under denna period, vilken nästan var direkt politisk predikan. Ibrahim Tuqan kommenterar till exempel inrättandet 1932 av den "nationella fonden" för att rädda mark i Palestina från att säljas till sionisterna (detta var den fond som inrättades av det feodal-klerikala ledarskapet under förevändning att förhindra att fattiga bönders mark föll i sionisternas händer) och säger: "Åtta av de ansvariga för fondprojektet var sionisternas markmäklare."

Redan 1929 avslöjade Ibrahim Tuqan den roll som de stora godsägarna spelade i samband med markproblemet:

De har sålt landet till dess fiender på grund av sin penninghunger, men det är sina hem de har sålt. De kunde ha blivit förlåtna om de hade tvingats till det på grund av hunger, men Gud vet att de aldrig har känt hunger eller törst.

Om bara en av våra ledare skulle fasta som Gandhi
Kanske hans fasta skulle göra något gott.
Han behöver inte fasta från mat – i Palestina skulle en ledare dö utan mat.
Låt honom fasta från att sälja mark och behålla en tomt där han kan begrava sina ben.⁷

Samma år hade Tuqan skrivit sitt epos om de dödsdomar som mandatregeringen hade utfärdat mot de tre martyrerna Fuad Hijazi från Safad och Muhammad Jumjum och Ata al-Zir från Acre. Denna dikt blev mycket berömd och kom att betraktas som en del av det revolutionära arvet, liksom Abd al-Rahim Mahmuds dikt skriven den 14 augusti 1935, i vilken han vände sig till emiren Sa'ud som besökte Palestina:

Har du kommit för att besöka Aqsa-moskén
Eller för att ta farväl av den innan den är förlorad?

Denne poet skulle komma att offra sitt liv i slaget vid Al-Shajara i Palestina 1948, men dessförinnan skulle han spela en framträdande roll tillsammans med Abu Salma och Tuqan. Han lade grunden till den palestinska motståndspoesin som senare, under den israeliska ockupationen, skulle bli ett av de mest iögonfallande uttrycken för de palestinska massornas uthållighet.

Poesi och folkdiktning följde massrörelsen från början av trettioalet och gav uttryck för den utveckling som föregick revoltens utbrott. Abu Salmas dikt där han skildrar 1936 års revolt beskriver modigt den bittra besvikelse som orsakades av det sätt på vilket de arabiska regimerna övergav den:

Ni som värnar hemlandet
Gör uppror mot det öppna förtrycket
Befria landet från dess kungar
Befria landet från dess marionetter

⁷ Ibid., s. 283.

Vi måste också nämna den folklige poeten "Awad" som kvällen före sin avrättning 1937 skrev en fantastisk dikt på väggarna i sin cell i Acre som slutar med raderna:

Jag trodde att vi hade kungar
Som kunde leda män bakom sig
Skam över alla kungar
Om det finns kungar som dessa skurkar
Vid Gud, deras kronor
Är inte värdiga våra skosulor
Vi är de som kommer att försvara
hemlandet och läka dess sår.⁸

Ilskan mot alla tre parter i den fientliga treenigheten – den sionistiska invasionen, det brittiska mandatet och den arabiska reaktionen, både den lokala och i övrigt, växte ständigt i takt med att situationen blev mer kritisk.

Vid den här tiden utvecklade landsbygden, med konflikternas upptrappning och utbrotten av väpnade uppror, sin nya medvetenhet genom sina "kulturella" elements kontakter med städerna och mångfalden av faktorer som framkallade en sådan medvetenhet:

Gott folk, vad är det här för plåga?
En sionist med en västerlänning?

Och:

Geväret dök upp, men inte lejonet
Åh, gevärsmynning, våt av dagg

Eller:

I händerna på försäljaren såg jag geväret
Mitt hjärta kommer inte vila förrän jag köper det
Geväret rostade av att det låg i träda
Rostandes längtar det efter sin kämpe.⁹

Det sträckte sig även till bröllopssånger:

Brudgummen är en av oss, ve den vi kämpar mot,
Vi hugger av hans mustasch med ett svärd.
Skaka lansen med det vackra skaftet,
Var kommer ni ifrån, ni modiga män?
Vi är män från Palestina!
Välkomna, med stolthet och ära!
Åh, brudgummens far, oroa dig inte, vi dricker blod.

⁸ Tawfiq Zayyad beskrev denna dikt med följande ord: "Jag har inte sett något poetiskt verk som motsvarar styrkan, uppoffringen och modet i denna stora dikt." (ur Literature and Popular Literature, Dar al-Awda. s. 30.)

⁹ Our Popular Songs. by Nimr Sirhan. Jordan, Ministry of Culture and Information. ss. 299-300.

I Bal'a och Wadi al-Tuffah har vapen har drabbat samman.
Åh ni vackra, sjung och ululera.
På dagen för slaget vid Beit Amrin hör ni Martin-Henrys
Se oss från er balkong.¹⁰

Den uppviglande uppmaningen till revolt gick faktiskt så långt att folkpoesin, efter alla nedärvda ordspråk som manade till undergivenhet och utgjorde ett led i traditionernas ofelbara auktoritet, plötsligt blev kapabel att säga:

Arab, son till en svag och fattig kvinna
Sälj din mor och köp en pistol
En pistol kommer vara bättre än din mor
När revolten lindrar dina bekymmer.¹¹

Allteftersom konflikten blev alltmer skarp skulle "pistolen" bli det instrument som förstörde de undergivenhetens uppmaningars urgamla murar och kunde plötsligt tränga in i sakens kärna, och revolten blev löftet om framtiden – bättre än de varmaste sakerna i det förflutna, modern och familjen. Men över all denna uppsluppenhet satt den patriarkala feodalismen förstelnad med sitt impotenta ledarskap, sin auktoritet och sitt beroende av det förflutna.

Mitt i dessa komplicerade och heta konflikter, som både utvidgades och fördjupades, och som främst påverkade de arabiska bönderna och arbetarna, även om de också utövade ett hårt tryck på små- och mellanbourgeoisien och mellanbönderna i landet, blev situationen alltmer kritisk och tog sig då och då uttryck i väpnade utbrott (1929-1933). Å andra sidan kände de palestinska feodal-klerikala ledarna att även deras egna intressen hotades av den växande ekonomiska kraften – den judiska kapitalismen som var allierad med det brittiska mandatet. Men deras intressen hotades också från motsatt håll – av de fattiga arabiska massorna som inte längre visste vart de skulle vända sig. För den arabiska urbana bourgeoisin var svag och oförmögen att leda i detta skede av ekonomisk omvandling som ägde rum med oöverträffad hastighet och en liten del av denna bourgeoisin blev parasitisk och hamnade i utkanten av den judiska industriella utvecklingen. Dessutom genomgick både deras subjektiva och objektiva förhållanden förändringar som stod i motsättning till den allmänna riktning som det arabiska samhället följde.

De unga intellektuella, söner till de rika familjerna på landsbygden, spelade en framträdande roll i att uppvigla folk till revolt. De hade återvänt från sina universitet till ett samhälle där de förkastade de gamla relationernas formel, som hade blivit föråldrad, och där de förkastades av de nya formler som hade börjat ta form inom ramen för den sionistisk-kolonialistiska alliansen. På så sätt blandades klasskampen utomordentligt genomgående med det nationella intresset och religiösa känslor, och denna blandning bröt ut inom ramen för den objektiva och subjektiva kris som det arabiska samhället i Palestina

¹⁰ Ibid., s. 157.

¹¹ Ibid., s. 301.

genomgick. På grund av ovanstående förblev det palestinska arabiska samhället en fånge hos de feodal-klerikala ledarskapen. Med tanke på det sociala och ekonomiska förtryck som var de fattiga palestinska arabernas lott i städerna och byarna, var det oundvikligt att den nationalistiska rörelsen skulle anta avancerade kampformer, anta klassparoller och följa ett handlingsbana som baserades på klassbegrepp. På samma sätt var det, inför den fasta och dagligen uttalade alliansen mellan det invaderande samhälle som byggts upp av de judiska bosättarna i Palestina och den brittiska kolonialismen, omöjligt att glömma den kampens i första hand nationalistiska karaktär. Och med tanke på den fruktansvärda religiösa glöd som låg till grund för den sionistiska invasionen av Palestina och som var oskiljaktig från alla dess manifestationer, var det omöjligt att den underutvecklade palestinska landsbygden inte skulle praktisera religiös fundamentalism som ett uttryck för fientlighet mot den sionistiska koloniala invasionen.

I en kommentar till Svarta Pantrarna-rörelsens framväxt i "Israel" skriver den hebreiska vänstertidskriften Matzpen (nr 5, april 1971):

Klasskonflikter i Israel tenderar ibland att ta formen av konfessionella konflikter. Klasskonflikter, även när de översätts till konfessionalismens språk, har från början legat i sionismens kärna.

Naturligtvis gäller detta uttalande i ännu högre grad den roll som religionen spelade mot den sionistiska invasionen varandes form av både nationell förföljelse och klassförföljelse. Till exempel:

Ett av sionismens resultat var att firandet av profetens födelsedag förvandlades till nationalistiska möten under ledning av muftin i Haifa och poeten Wadi' al-Bustani och besöktes av alla kristna ledare och notabiliteter, inte en enda jude var inbjuden. På detta sätt blev helgonens dagar, både muslimska och kristna, folkliga festivaler med en nationalistisk anstrykning i städerna i Palestina.

De feodal-klerikala ledarskapen fortsatte att sätta sig i spetsen för massornas rörelse. För detta drog de fördel av den arabiska stadsbourgeoisins svagheter och av den konflikt som i viss mån kokade mellan dem och den brittiska kolonialismen som hade etablerat sitt inflytande genom sin allians med den sionistiska rörelsen, av sina religiösa attribut, av det arabiska proletariats ringa storlek och svagheter hos dess kommunistparti, som inte bara kontrollerades av judiska ledare utan vars arabiska element hade utsatts för förtryck och hot av det feodala ledarskapet ända sedan början av tjugotalet. Det var mot denna komplicerade bakgrund, där de sammanflätade och extremt komplicerade konflikterna var i uppblossande, som 1936 års revolt kom i förgrunden i Palestinas historia.

Novell: Brev från Gaza (1956)

Käre Mustafa!

Jag har mottagit ditt brev, där du talar om att du gjort allt som erfordras för att möjliggöra min vistelse i Sacramento, likaså att jag antagits vid Californiauniversitetets tekniska fakultet. Jag måste verkligen tacka dig för allt käre vän. Det kan förefalla dig egendomligt att jag lämnar dig denna nyhet, men du kan vara säker på att jag inte känner någon tvekan, fastän jag kan säga att det nog bara är i högst någon timme jag sett sakerna så klart. Min vän, jag har ändrat mig. Jag följer inte efter dig till "grönskans, vattnets och skönhetens land", som du kallade det. Jag stannar här. Jag ger mig inte av.

Det gör mig verkligen ont, Mustafa, att vi inte kan fortsätta vår gemensamma bana. Jag kan nästan höra dig påminna mig om vårt löfte att fortsätta tillsammans och hur vi ropade att vi skulle bli rika. Så du får förlåta mig. Jag minns också precis den dag när vi stod på flygplatsen i Kairo och jag tryckte din hand med blickande på den vrålande flygplansmotorn. Allting snurrade då runt i den där vansinniga motorns takt. Du stod framför mig med ditt tysta fylliga ansikte, som inte förändrats sedan barndomen i Shajialäget i Gaza, bortsett från de där fina rynkorna. Vi hade växt upp tillsammans och den ene av oss förstod den andre fullständigt. Vi lovade varandra att fortsätta tillsammans ända till slutet.

— Det är bara en kvart tills planet lyfter. Titta inte så ut i tomma luften! Hör på, du reser till Kuweit nästa år och sparar så mycket av din lön att du kan lämna Gaza och bege dig till Kalifornien. Vi har börjat tillsammans, då måste vi också fortsätta ...

Jag betraktade dina snabba läpprörelser. Så var ditt sätt att tala: utan punkter och uppehåll. Men jag hade en vag känsla av att du inte var helt nöjd med din flykt. Du skulle inte ha kunnat räkna upp tre hållbara skäl för den. Jag led också av denna kluvenhet, men min dominerande känsla var likväl densamma: varför inte lämna detta Gaza och fly? Ditt läge var bättre, eftersom du lyckats få anställning som lärare i Kuweit, vilket jag inte fått. I den utblottning jag levde i skickade du då och då små belopp, som du ville att jag skulle betrakta som lån för att inte få mig att känna mig mindervärdig. Du kände väl till mina familjeförhållanden. Du visste att min lilla lön som lärare i UNRWA:s¹ skolor inte räckte för att försörja min mor, min brors efterlämnade hustru och hennes fyra barn.

— Skriv till mig varje dag, varje ögonblick, så ofta du kan! Nu lyfter planet! Farväl, vi ses snart igen!

Dina kalla läppar vidrörde min kind och du vände dig bort för att gå mot planet. När du åter gav mig en blick, såg jag tårar i dina ögon.

¹ United Nations Relief and Works Agency

Sedan kom också jag över ett kontrakt för att undervisa i Kuwait, och jag behöver inte upprepa för dig hur mitt liv förflöt där. Jag skrev ju till dig hela tiden och talade om allt. Tillvaron var het och klibbig, tom som en liten pärlmussla: vilsenhet i den stora ödsligheten, en långsam kamp med en framtid dunkel som den fallande natten, en erbarmlig grå vardag, en ständig längtan efter den sista i varje månad.

I mitten av det året slog judarna till mot polisstationen i Sabha och överöste vårt Gaza med bomber och eld. Den händelsen skulle ha kunnat ändra lite av monotonin, men jag brydde mig inte särskilt mycket om det. Jag skulle ju lämna detta Gaza bakom mig. Jag skulle bege mig till Kalifornien för att leva mitt eget liv efter ett lidande som varat tillräckligt. Jag avskydde Gaza. Den stympade landremsan och allt vad där var kom mig att tänka misslyckade tavlor målade i grå oljefärger av en sjuk människa. Jag brukade skicka små summor till min mor, min brors änka och hennes barn, nog hålla dem vid liv. Men jag skulle göra mig fri från detta sista band där borta i det gröna Kalifornien, så avlägset den stank av nederlag som vi tvingats leva i här sedan sju år. Den medkänsla som bundit mig till min brors barn, deras mor och min mor räckte absolut inte för att rättfärdiga att min tragedi fortsatte detta lodräta lopp. Den fick inte dra mig nedåt ännu mer än vad den redan gjort. Jag måste fly!

Du känner till denna känsla, Mustafa, eftersom du själv upplevt den. Vad var det för något dunkelt som band oss till Gaza och dämpade vår entusiasm att ge oss iväg? Varför förklarade vi det inte så att innebörden stod klar för oss? Varför lämnade vi bara inte detta nederlag, med dess oläkta sår, och fortsatte till ett färgrikare och gladare liv? Vi visste inte exakt varför.

När skolåret slutade i juni och jag ville ge utlopp för all min ackumulerade längtan efter de små ting som ger livet färg och glädje, fann jag Gaza precis som du minns det: slutet i sig självt som innerhöljet av en rostig mussla som en våg kastat upp på sandstranden nära ett slakthus, gastkramat som tankeverksamheten hos en sovande som drabbats av en fruktansvärd mardröm, med dess trånga gränder och tillbyggda hus, med dess speciella lukt av förtvivlan och misär. Men vad är det för något dunkelt och obestämt som drar en människa till hennes familj, hem och minnen, liksom en vilsegången hjord getter dras till en källa? Jag vet inte. Allt jag vet är att jag gick till min mors hus den morgonen. Där möttes jag i dörren av min svägerska. Hon bad mig gråtande att göra Nadja, hennes skadade dotter på Gazas sjukhus, till viljes och besöka henne samma kväll. Du vet Nadja, min söta trettonåriga brorsdotter.

På kvällen köpte jag en påse äpplen och begav mig till sjukhuset för att besöka Nadja. Jag visste att min mor och svägerska dolt någonting för mig, något de inte kunnat säga själva, något besynnerligt som jag inte fullt ut kunde ana. Jag tyckte om Nadja liksom hela denna generation, som vuxit upp med nederlaget och fördrivningen, till den grad att jag kommit att betrakta ett lyckligt liv som en form av social perversitet.

Jag kom in i det ljusa rummet fullständigt lugn. Ett sjukt barn får gärna något heligt över sig. Hur är det då inte med ett barn som ligger sjukt till följd av djupa smärtsamma sår? Nadja låg med ryggen stödd mot en vit kudde över vilken hennes hår bredde ut sig som en dyrbar päls. I hennes stora ögon förmärktes en djup tystnad och en tår som alltid skimrade i botten av hennes svarta pupiller. Hennes ansikte var lugnt och stilla, men liksom inspirerat, som en plågad profets ansikte. Nadja var fortfarande ett barn, men hon föreföll mycket mer — och mycket äldre — än ett barn.

— Nadja!

Jag vet inte om det var jag som yttrade det eller någon annan bakom mig. Hon lyfte sina ögon mot mig och jag kände hur de kom mig att smälta som en sockerbit i en kopp hett te.

— Är farbror tillbaka från Kuwait? frågade hon med ett svagt leende.

Hennes röst stockade sig i halsen och hon reste sig upp stödd på händerna och sträckte fram huvudet mot mig. Jag klappade henne på ryggen och satte mig invid henne:

— Nadja, jag har med mig presenter till dig från Kuwait, många presenter, som väntar på dig när du stiger upp ur sängen igen frisk och kry och kommer hem. Då ska jag överlämna dem till dig. Jag har köpt de där röda byxorna som du skrev och bad mig om.

Det var en lögn som den spända situationen födde, men jag tyckte, när jag uttalade den, att det var som om jag sade sanningen för första gången. Nadja darrade till som om hon fått en elektrisk stöt och böjde ned huvudet med ett olycksbådande lugn. Jag kände hennes tårar fukta min hand:

— Säg mig, Nadja, vill du inte ha några röda byxor

Hon lyfte blicken mot mig och försökte tala men avbröt sig och bet samman tänderna. Jag hörde hennes röst igen liksom från fjärran:

— Åh, farbror!

Hon sträckte ut handen och lyfte upp det vita lakanet. Där fick jag se ett ben avkapat längst uppe i lårhalsen ...

Min vän! Aldrig skall jag glömma den synen! Och inte den sorg som inramade hennes ansikte och präglade hennes vackra drag — och skulle så göra för all framtid. Jag gick ut från sjukhuset på Gazas gator och pressade med djupaste förakt samman de två pundsedlar jag tagit med för att ge till Nadja. Den nedåtgående solen fyllde gatorna med en färg av blod. Gaza var helt förvandlat, Mustafa! Aldrig har vare sig jag eller du sett det så förut. Stenhögen i det första kvarteret i Shajia, där vi bodde, hade fått en innebörd som om den lagts där enbart för att demonstrera denna. Detta Gaza, som vi levte i med dess goda människor under katastrofens sju år, var plötsligt något nytt. Det föreföll mig som en

början — jag vet inte varför jag kände att det bara var en början. Jag tyckte att huvudgatan, när jag gick fram på den tillbaka hem, bara var början på en lång, lång väg som ledde upp till Safad. Det var som om allting i detta Gaza reste sig skakande av sorg över Nadjas avkapade ben, en sorg som inte stannade vid en klagan utan var ett trots, ja mer än så, den var något som liknade ett återvinnande av det brutna benet!

Det har sagts mig att Nadja förlorade sitt ben när hon kastade sig över sina småsyskon för att skydda dem mot bomberna och elden som föll över huset. Hon hade kunnat undkomma och rädda sitt ben, men hon gjorde det inte. Varför?

Nej, min vän, jag far inte till Sacramento, och det är jag inte det minsta ledsen för. Jag fullföljer inte det vi påbörjade tillsammans redan som barn. Denna oklara känsla du hade när du lämnade Gaza, denna vaga känsla måste skjuta upp jättelik ur djupet av din själ. Och du måste, för att finna dig själv, söka efter den här, bland nederlagets förvridna ruiner.

Jag far inte till dig. Kom du istället till oss! Återvänd för att lära dig av Nadjas avslitna ben vad livet är, vad tillvaron är värd!

Kom tillbaka, min vän! Alla väntar vi på dig.